

ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 5 ΙΟΥΝΙΟΥ 2000
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ :
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ - ΕΚΦΡΑΣΗ - ΕΚΘΕΣΗ

Το νόημα του σπιτιού

Η πολυκατοικία, αναφέρθηκα σε τούτο το θέμα πολλές φορές, είναι ένα από τα χαρακτηριστικότερα πρόσωπα του αιώνα μας. Σε τελευταία ταξίδια μου διαπίστωσα πως ο θεσμός της πολυκατοικίας επεκτείνεται, και με ραγδαίο ρυθμό, και στα επαρχιακά κέντρα, ακόμη και στις λιγάνθρωπες κωμοπόλεις, όπου καμιά αναπόφευκτη ανάγκη δεν φαίνεται να τον υπαγορεύει. Έτσι σιγά σιγά το νόημα του σπιτιού μεταβάλλεται. Δεν είναι που η αρχιτεκτονική διαρρύθμιση υπακούει σε άλλους προσανατολισμούς και πραγματοποιεί άλλα δεδομένα σαν τέχνη υπηρετική του καθημερινού βίου. Είναι και που η καθιερωμένη αντίληψη του σπιτιού υποχωρεί σε άλλες αντιλήψεις διαμορφωμένες κατά τις συνθήκες που δεν υπήρχαν άλλοτε.[...]

Η αλήθεια είναι πως και γενικότερα δεν έχει ακόμη δημιουργηθεί μια αισθητική της πολυκατοικίας. Οι δοκιμές διαδέχονται τις δοκιμές. Η ομοιομορφία, η ισοπέδωση είναι ένας από τους θεμελιώδεις κανόνες του πολιτισμού μας. Αλλ' απομένει το ερώτημα: η πολυκατοικία είναι ή δεν είναι σπίτι; Φρονώ και τώρα, ύστερ' από πολλές προσπάθειες που έκαμα, για να μπορέσω να συμφιλιωθώ μαζί της, πως σπίτι δεν είναι. Γιατί, όταν λέμε «σπίτι», δεν εννοούμε μόνο μια κατασκευή, αλλά κι ένα ψυχικό γεγονός. Η πολυκατοικία δεν είναι ψυχικό γεγονός. Είναι μια έκφραση ψυχρής αριθμητικής, ένα στατικό συγκρότημα¹. Για τούτο και οι πολιτείες, που θέλουν να διατηρήσουν την παράδοσή τους, το ύφος τους, το χρώμα τους, την εξορίζουν στα κράσπεδά τους, στα περικόριά τους, σε [καινούριες] γειτονιές. Εμείς, αλλοπρόσαλλοι πάντα και καινοθήρες², και όπου υπάρχει κάποια παράδοση, δηλαδή κάποιος εσωτερικός χώρος, κάποια σύνδεση με τον ιστορικό εαυτό μας, φυτεύουμε κατάστηθά της κακόγουστα χτίσματα και καταστρέφουμε κάθε δυνατότητα εναρμόνισης των νέων μορφών με τα σταθερά αισθητικά δεδομένα³ [...]

Το σπίτι είναι ένα αντιφέγγισμα του εσωτερικού ανθρώπου. Το σπίτι έχει ρίζες. Το σπίτι προσφέρει το αίσθημα της

βεβαιότητας, της ασφάλειας. Είναι ένα άσυλο, ένα καταφύγιο της προσωπικής ζωής. Μέσα στο σπίτι κατοικούν οι πρόγονοι, διατηρείται η συνέχεια της γενιάς, οι κάμαρές του γεμίζουν θύμηση, το κάθε αντικείμενο έχει την ιστορία του. Η πολυκατοικία υπηρετεί την προχειρότητα, την υλική ανάγκη, ανήκει στον καλπασμό του καιρού. Δεν ανταποκρίνεται στα βασικά αιτήματα της προσωπικής ζωής. Η πολυκατοικία είναι σταυροδρόμι, είναι τρίστρατο, αγορά, δημόσιος χώρος. Προσφέρει μερικές, και σημαντικότερες βέβαια, βιοτικές ανέσεις και δυσκολεύει, από την άλλη πλευρά, την ανάσα. Ο ένοικος δεν την εξουσιάζει, της παραδίνεται. Γίνεται ένας δεσμώτης. Αισθάνεται πως είναι υποχρεωμένος να κυκλοφορεί σ' έναν απέραντο κομματιασμένο χώρο, όπου δεν έχει το δικαίωμα να υπάρξει έξω από μερικά τετραγωνικά μέτρα. Αν θελήσει να κάμει μερικά βήματα, θα προσκρούσει σ' ένα τοίχο. Αν αλλάξει κατεύθυνση, θα προσκρούσει σ' άλλο τοίχο. Υπάρχει παντού το αδιέξοδο.

Η έκφραση «άλλοι καιροί, άλλα τραγούδια» έχει την αντίζυγή⁴ της: «άλλοι καιροί, άλλα σπίτια». Και «άλλα σπίτια» σημαίνει «άλλοι άνθρωποι». Το σημερινό σπίτι τ' ονόμασαν «κέντρο διερχομένων». Και τ' ονόμασαν πολύ σωστά. Είναι ένα δωμάτιο ξενοδοχείου, επιπλωμένο, διευθετημένο και κατά τον τρόπο του ξενοδοχείου. Δεν είναι καμωμένο, για να στεγάζει μια οικογενειακή ζωή, για να δημιουργεί ατμόσφαιρα οικειότητας. Αλλά για να γίνεται ένας «σταθμός πρώτων βοηθειών» σε ανθρώπους βιαστικούς, που χρειάζονται ένα τόπο να κοιμηθούν, να πλυθούν, να εναποθέσουν τον ιματισμό τους, και να πάρουν το πρωινό τους, καμιά φορά και το μεσημεριανό τους, ποτέ όλα τα γεύματα του εικοσιτετράωρου. Γιατί το βράδυ, που θα το ένιωθαν, που θα το ζούσαν το σπίτι, συνηθίζουν να βρίσκονται έξω. [...] Λογαριάστε, πόσοι άνθρωποι απομένουν στα σπίτια τους το Σαββατοκύριακο. Λογαριάστε, πόσοι άνθρωποι περιφέρονται από ξενοδοχείο σε ξενοδοχείο ολόκληρη τη χρονιά ή και πόσοι έχουν μεταφέρει το σπίτι τους στο ξενοδοχείο. Θα εκπλαγείτε, αντικρίζοντας ένα τεράστιο διεθνή πληθυσμό, που ουσιαστικά δεν έχει σπίτι ή και που, αν έχει, ελάχιστα το χρησιμοποιεί. Και τούτο όχι μόνο, γιατί υπάρχει σοβαρή ανάγκη που τον υποχρεώνει σε τέτοια στάση, αλλά και γιατί έχει καταντήσει από μέσα του «ανέστιος»⁵ και «φερέοικος»⁶. «Ανέστιοι» σιγά σιγά θα καταντήσουμε όλοι μας. Θα μοιράζουμε τη ζωή μας εδώ κι εκεί. Αρχίσαμε κιόλας να τη μοιράζουμε: ανάμεσα στη μόνιμη κατοικία, στο σπίτι της εξοχής, στα κέντρα του παραθερισμού, στις εκδρομές του Σαββατοκύριακου, στα ταξίδια. Το παλιό,

στέρεο νόημα του σπιτιού, που ευνοούσε τις σταθερές καταστάσεις, που έδινε το αίσθημα της μονιμότητας, της ασφάλειας, της συνέχειας, της συνέπειας, που δημιουργούσε και διατηρούσε την παράδοση, σε λίγο θα είναι μια ξεπερασμένη υπόθεση.[...]

Απόσπασμα από δοκίμιο του Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου, που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα *Ελευθερία* (22-8-65).

1. **στατικό συγκρότημα**: κυριότερο χαρακτηριστικό του είναι η ακινησία.
2. **καινοθήρες**: αυτοί που αναζητούν το καινούργιο, το πρωτοποριακό
3. **σταθερά αισθητικά δεδομένα**: αισθητικές αντιλήψεις γύρω από την ανέγερση των σπιτιών που έχουν δοκιμαστεί από το χρόνο και κληροδοτούνται σ' εμάς.
4. **αντίζυγη**: αντίστοιχη
5. **ανέστιος**: αυτός που δεν έχει σπίτι
6. **φερέοικος**: αυτός που κουβαλάει μαζί του το σπίτι, ο περιπλανώμενος.

ΘΕΜΑΤΑ

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου χωρίς δικά σας σχόλια (100 – 120 λέξεις)

Μονάδες 25

B.1. Να εκθέσετε σε μια παράγραφο 5-6 σειρών το περιεχόμενο της παρακάτω φράσης του κειμένου. “Ο ένοικος δεν την εξουσιάζει [την πολυκατοικία], της παραδίνεται. Γίνεται ένας δεσμώτης”.

Μονάδες 5

2. Να χωρίσετε σε ενότητες το κείμενο και να χρησιμοποιήσετε μια δική σας φράση ή μια φράση από κάθε ενότητα για πλαγιότιτλό της .

Μονάδες 10

3. Χρησιμοποιώντας κάθε μια από τις παρακάτω λέξεις γράψτε από μια δική σας πρόταση, ώστε να φαίνεται η σημασία της λέξης. (Οι λέξεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε οποιοδήποτε αριθμό ή πτώση).

θεσμός, προσανατολισμός, αντίληψη, αδιέξοδο, οικειότητα.

Μονάδες 5

4. Ποιος είναι ο σκοπός του συγγραφέα στο δοκίμιο που σας δόθηκε;
- α. να μας εκθέσει τις ιδέες του;
 - β. να μας διασκεδάσει;
 - γ. να μας παραπλανήσει;
- Να δικαιολογήσετε, με συντομία, την απάντησή σας.

Μονάδες 5

Γ. *«Το σπίτι [μονοκατοικία ή διαμέρισμα] προσφέρει το αίσθημα της βεβαιότητας, της ασφάλειας. Είναι ένα άσυλο, ένα καταφύγιο της προσωπικής ζωής. Μέσα στο σπίτι κατοικούν οι πρόγονοι, διατηρείται η συνέχεια της γενιάς ...».*

Με αφορμή τις παραπάνω θέσεις να αναπτύξετε τις προσωπικές σας απόψεις σε ένα άρθρο, που προορίζεται για τη σχολική σας εφημερίδα, επιχειρηματολογώντας σχετικά.
(400-500 λέξεις)

Μονάδες 50

Να μην αναφέρετε στοιχεία που αποκαλύπτουν την ταυτότητά σας (π.χ. όνομα, σχολείο, πόλη ή κάποιο άλλο στοιχείο)